

ПОЗАЕКОНОМІЧНІ ІНСТИТУТИ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Пачева Н.О., канд. екон. наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

В умовах глобалізації світової економіки посилюється роль громад. Розвиток країни в цілому залежить від розвитку локальних територій (територіальних громад). В свою чергу, територіальні громади для свого успішного і конкурентного розросту повинні володіти необхідними знаннями та навичками.

Сучасна наукова думка розглядає економіку як еволюційну відкриту систему, що зазнає постійного впливу зовнішнього середовища (культури, політичних умов, природи тощо) та реагує на них [1].

Територіальна громада – це жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, селищ, міст, що мають єдиний адміністративний центр [2].

На національному рівні підтримка місцевого бізнесу має принцип багаторівневого управління – мова йде про синхронізацію дій державного та місцевого рівнів та ефективну співпрацю на різних рівнях управління [3]. В державному бюджеті більш ніж є достатньо підтримки, щоби органи місцевого самоврядування створювали інфраструктуру для бізнесу. Ми говоримо про різні секторальні бюджетні програми, які спрямовані на розвиток територій. Починаючи від Фонду регіонального розвитку, закінчуючи субвенцією на ЦНАПи, інтернет, спорт, наприклад, яка є за різними міністерствами [4].

Позаекономічні інститути – це певна спадкова інформація (менталітет, норми, правила (формальні і неформальні), звички та стереотипи, культура, виховання), що циклічно циркулює у суспільстві. Позаекономічні інститути складаються з конституційних і соціокультурних інститутів. Конституційні позаекономічні інститути включають: правові, політичні, ідеологічні та етичні. А соціокультурні: менталітет (ментальність), довіру, релігію, освіту, культуру, звички, традиції та інше [5]. Соціокультурні позаекономічні інститути можуть бути тісно пов'язані з інноваційними процесами, в результаті – сприяючи розвитку, або гальмуючи його.

Тому в основі розвитку територіальної громади досить велику роль відіграють такі позаекономічні інститути як довіра, культура, менталітет, мораль та ін. Вони є досить стійкими і соціально доцільним інститутами, що фіксуються в стереотипах мислення, звичках, традиціях, неформальних нормах, а вже потім і в писаному праві. Це дає можливість передбачити і спрогнозувати поведінку учасників соціальної мережі, в даному випадку – жителів територіальної громади.

Ще одним важливим позаекономічним інститутом який має значний вплив на економічний розвиток є освіта. Нині інтелектуальний капітал стає ключовим економічним ресурсом в умовах розвиненого інформаційного

суспільства та переходу від індустріальної економіки до економіки знань. Тому вирішального значення при формуванні конкурентних переваг національної економіки набуває розвиток її інтелектуального капіталу та подальше формування інтелектуального потенціалу [6]. Саме ознакою нового суспільства є зростаюча роль спеціалізованого знання, тобто появи нової сили, що трансформує суспільство. Для прикладу, перехід влади на підприємстві до фахівців, тобто це потреба в спеціалістах найвищого гатунку, що витікає зі зростаючої ролі освіти в суспільстві.

Культура як соціокультурний позаекономічний інститут дуже складне, поліструктурне явище. Розвиток культури тягне за собою розвиток людства, тому що вона інтегрована в різноманітні сфери життєдіяльності людини. Довіра як соціокультурний позаекономічний інститут – це механізм взаємодії людини з навколишнім світом і важливий рушій соціального та економічного розвитку.

Конституційні та соціокультурні позаекономічні інститути властиві абсолютно всім економічним системам. Позаекономічні інститути здатні вплинути і прискорити хід економічного розвитку як територіальних громад, так і суспільства в цілому.

Список використаних джерел:

1. *Економічна політика : навч. посіб. / О. О. Беляєв та ін. Київ: КНЕУ, 2004. 287 с.*
2. *Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%92%D0%A0#Text> (дата звернення: 01.06.2022).*
3. *Як створити у громаді умови для сталого економічного розвитку: можливості та практики. Децентралізація : веб-сайт. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13669> (дата звернення: 02.06.2022).*
4. *Воробей В. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: корисні поради та кращі практики : посібник. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/717/MER_2021_WEB.pdf (дата звернення: 01.06.2022).*
5. *Пачева Н.О. Особливості формування позаекономічних інститутів у контексті економічного розвитку. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Сер. Економічні науки. 2012. № 4 (62). С. 75-80.*
6. *Chyrva O. H., Biloshkurskyi M. V., Pacheva N. O. Marketing analysis of the market conditions of higher education in Ukraine. Науковий вісник Полісся. 2017. № 4 (12). Ч. 2. С.112-116.*